

นาม

นามศัพท์นั้นแบ่งเป็น ๓ คือ นามนาม ๑ คุณนาม ๑ สัพพนาม ๑.

นามที่เป็นชื่อของคน, สัตว์, ที่, สิ่งของ, เป็นนามนาม.

นามนามนี้ แบ่งออกเป็น ๒ คือ สาธารณนาม ๑ อสาธารณนาม ๑.

นามที่ทั่วไปแก่คน, สัตว์, ที่, อื่นได้ เหมือนคำว่า มนุสฺโส มนุสฺย ตีรจฉาน
สัตว์ดิรัจฉาน นคร เมือง เป็นต้น เป็นสาธารณนาม.

นามที่ไม่ทั่วไปแก่สิ่งอื่น เหมือนคำว่า ทีฆาวุ กุมารชื่อทีฆาวุ เอราวโณ ช้างชื่อเอราวัณ
สาวตถิ เมืองชื่อสาวตถิ เป็นต้น เป็นอสาธารณนาม.

นามที่แสดงลักษณะของนามนาม สำหรับหมายให้รู้ว่า นามนามนั้น ดีหรือชั่วเป็นต้น
เป็นคุณนาม เหมือนคำว่า ปญญา มีปัญญา บุริโส บุรุษ ถือเอาความตามภาษาของเราว่า
บุรุษมีปัญญา บุริโส เป็นนามนาม ปญญา เป็นคุณนาม.

คุณนามนี้แบ่งเป็น ๓ ชั้น คือ ปกติ ๑ วิเสส ๑ อติวิเสส ๑.

คุณนามที่แสดงความดีหรือชั่ว เป็นปกติ เหมือนคำว่า ปณฺธิโต เป็นบัณฑิต ปาโป
เป็นบาป ชื่อปกติ.

คุณนามที่แสดงความดีหรือชั่ว มากหรือน้อยกว่าปกติ เหมือนคำว่า ปณฺธิตฺตโร เป็น
บัณฑิตกว่า ปาปฺตโร เป็นบาปกว่า ชื่อวิเสส.

วิเสสนั้น ใช้ ตร อีย ปัจจย ในตัทธิต ต่อปกติบ้าง ใช้อุปสัค อติ [ยิง] นำหน้าบ้าง.

คุณนามที่แสดงความดีหรือชั่วมากที่สุดหรือน้อยที่สุด เหมือนคำว่า ปณฺธิตฺตโม เป็น
บัณฑิตที่สุด ปาปฺตโม เป็นบาปที่สุด ชื่อ อติวิเสส.

อติวิเสส ใช้ ตม อิฏฐ ปัจจย ในตัทธิต ต่อปกติบ้าง ใช้อุปสัคและนิบาต คือ อติวิย
[เกินเปรียบ] นำหน้าบ้าง.

สัพพนาม เป็นชื่อสำหรับใช้แทนนามนาม ที่ออกชื่อมาแล้ว เพื่อจะไม่ให้ซ้ำ ๆ ซาก ๆ ซึ่งไม่เพราะ
หู

นามทั้ง ๓ นั้นต้องประกอบ ด้วยลิงค์ วจนะ วิภัติ.

ลิงค์

นามศัพท์ ในบาลีภาษานั้น ท่านแบ่งเป็นลิงค์ ๓ คือ ปุ่ลิงค์ เพศชาย ๑, อิตถीलิงค์ เพศหญิง ๑, นปุ่สกลิงค์ มีใช่เพศชาย มีใช่เพศหญิง ๑,

นามนาม เป็นลิงค์เดียว คือจะเป็น ปุ่ลิงค์ อิตถीलิงค์ หรือนปุ่สกลิงค์ ก็อย่างเดี๋ยบบ้าง, เป็น ๒ ลิงค์ คือ ศัพท์อันเดียว มีรูปอย่างเดียว เป็นได้ทั้ง ๒ ลิงค์ หรือมูลศัพท์เป็นอันเดียว เปลี่ยนแต่สระที่สุด ให้แปลกกัน พอเป็นเครื่องหมายให้ต่างลิงค์กันบ้าง.

คุณนามและศัพท์นามเป็นได้ทั้ง ๓ ลิงค์

มหนโต ปุริโส

มหตี นารี

มหนต์ กุลี

เกณฑ์การจัดลิงค์ ๒ อย่าง

ลิงค์นั้นจัดตามสมมติของภาษาบ้าง ตามกำเนิดบ้าง ที่จัดตามสมมตินั้น เหมือนหนึ่งกำเนิดสตรี สมมติให้เป็นปุ่ลิงค์ และของที่ไม่มีวิญญานสมมติ ให้เป็นปุ่ลิงค์ และอิตถीलิงค์ เหมือนคำว่า ทาโร เมีย สมมติ ให้เป็นปุ่ลิงค์, ปเทโส ประเทศ สมมติให้เป็นปุ่ลิงค์, ภูมิ แผ่นดิน สมมติให้เป็นอิตถीलิงค์, ที่จัดตามกำเนิดนั้น เหมือน ปุริโส ชาย เป็นปุ่ลิงค์, อิตถี หญิง เป็นอิตถीलิงค์ เป็นต้น.

นามนามเป็นลิงค์เดียว

ปูลิงค์		อิทธิลึงค์		นปฺสกลึงค์	
อมโร	เทวดา	อจฺจฺรา	นามอัปฺสร	องคฺ	องคฺ
อาทิจฺโจ	พระอาทิตย์	อาภา	รัศมี	อารมฺมณฺ	อารมณฺ
อินฺโท	พระอินทร์	อิทธิ	ฤทธิ์	อิณฺ	หนึ
อีโส	คนเป็นใหญ่	อีสา	งอนไถ	อีริณฺ	ทุงฺนา
อุทฺธิ	ทะเล	อุพฺ	ดาว	อุทกฺ	น้ำ
เอรณฺโตะ	ต้นละหุ่ง	เอสิกา	เสาระเนียด	เอพาลุกฺ	ฟักเหลือง
โอโฆ	ห้วงน้ำ	โอชา	โอชา	โอกฺ	น้ำ
กณฺโณ	หูก	กฏฺ	สะเอว	กมฺมํ	กรรม
จณฺโท	พระจันทร์	จมุ	เสนา	จกฺขุ	นัยนฺตา
ตรุ	ต้นไม้	ตารา	ดาว	เตลฺ	น้ำมัน
ปพฺพโต	ภูเขา	ปภา	รัศมี	ปณฺณ	ใบไม้
ยโม	พระยม	ยาคุ	ข้าวต้ม	ยานํ	ยาน

นามนามศัพท์เดียว มีรูปอย่างเดียว เป็น ๒ ลึงค์

ปูลิงค์	นปฺสกลึงค์	คำแปล
อกฺขโร	อกฺขริ	อักษร
อคฺคาโร	อคฺคาร์	เรือน
อตุ	อตุ	ฤดู
ทิวโส	ทิวสํ	วัน
มโน	มนํ	ใจ
สํวจฺจโร	สํวจฺจริ	ปี

นามนามมีมูลศัพท์เป็นอย่างเดียว เปลี่ยนแต่สระที่สุดเป็น ๒ ลิงค์

บุ่ลิ่งค์	อิติถึลิ่งค์	ค้ำแปล
อรหา หรือ อรห้	อรหนตึ	พระอรหันต์
อาชีวกอ	อาชีวิกา	นักบวช
อุปาสโก	อุปาสิกา	อุบาสก, อุบาสิกา
กุมารอ	กุมารึ หรือ กุมาริกา	เด็ก
ขตติโย	ขตติยานึ หรือ ขตติยา	กษัตริย์
โคโณ	คาวึ	โค
โจโร	โจริ	โจร
ฉาตโก	ฉาติกา	ญาติ
ตรุโณ	ตรุณึ	ชายหนุ่ม, หญิงสาว
เถโร	เถริ	พระเถระ, พระเถรี
ทารโก	ทาริกา	เด็กชาย, เด็กหญิง
เทโว	เทวี	พระเจ้าแผ่นดิน พระราชเทวี
นโร	นารึ	คน (ชาย - หญิง)
ปริพพาชโก	ปริพพาชิกา	นักบวช (ชาย - หญิง)
ภิกขุ	ภิกขุณึ	ภิกษุ, ภิกษุณี
ภว้	ภอติ	ผู้เจริญ
มนุสส์โส	มนุสส์สึ	มนุษย์ (ชาย - หญิง)
ยกุโข	ยกุขินึ	ยักษ์, ยักษ์ณี
ยววา	ยวตึ	ชายหนุ่ม, หญิงสาว
ราชา	ราชินึ	พระเจ้าแผ่นดิน พระราชินี
สขา	สขึ	เพื่อน (ชาย - หญิง)
हतถึ	हतถินึ	ข้างปลาย, ข้างพัง

คุณนามเป็น ๓ ลิงค์

ปู่ลิงค์	อิตถीलิงค์	นปู่สกลิงค์	คำแปล
กมมกาโร	กมมการินี	กมมการี	ทำกรงาน
คุณวา	คุณวดี	คุณวี่	มีคุณ
จณโฑ	จณฐา	จณฐั	ตุร้าย
เชฏโฐ	เชฏฐา	เชฏฐั	เจริญที่สุด
ตาโณ	ตาณา	ตาณั	ต้านทาน
ถิโร	ถิรา	ถิริ	มัน
ทกโซ	ทกขา	ทกขั	ขยัน
ธมมิโก	ธมมิกา	ธมมิกั	ตั้งในธรรม
นาโถ	นาถา	นาถั	ที่พึง
ปาโป	ปาปา	ปาปั	บาป
โภคิ	โภคินี	โภคิ	มีโภคะ
มติมา	มติมติ	มติมั	มีความคิด
ลาภี	ลาภินี	ลาภิ	มีลาภ

วจนะ

[๔๓] คำพูดในบาลีภาษา จัดเป็น วจนะ ๒ คือ เอกวจนั คำพูดสำหรับออกชื่อของสิ่งเดียว ๑ พหุวจนั คำพูดสำหรับออกชื่อของมากกว่าสิ่งเดียว คือ ตั้งแต่ ๒ สิ่งขึ้นไป ๑,

วจนะ ทั้ง ๒ นี้ มีเครื่องหมายให้แปลกกันที่ท้ายศัพท์ เหมือนคำว่า ปุริโส ชายคนเดียว เป็นเอกวจนะ ปุริสา ชายหลายคน เป็นพหุวจนะ.

วิภัติ

คำพูดที่ท่านจัดเป็นลิงค์และวจนะดังนี้ นั้น ต้องอาศัยวิภัติช่วยอุปถัมภ์ ผู้ศึกษาจึงจะกำหนดเนื้อความได้ง่ายขึ้น เพราะในบาลีภาษานั้น ไม่มีคำใช้ที่จะทำนามศัพท์นี้และนามศัพท์นั้นให้เนื่องกันเป็นอันเดียว เหมือนภาษาของเรา ซึ่งนับปราชญ์บัญญัติ เรียกว่า "อายตนิบาต" เหมือนคำว่า "ซึ่ง, ด้วย, แก่, จาก, ของ, ใน" เป็นต้น ต้องใช้วิภัติข้างหลังศัพท์บอกให้รู้เนื้อความเหล่านี้ ทั้งสิ้น.

วิภัติ คือ เครื่องจำแนกนามศัพท์ให้มีรูปต่าง ๆ กัน บอกให้ทราบถึง ลิงค์ วจนะ และอายตนิบาต มี ๑๔ ตัว แบ่งเป็นเอกวจนะ ๗ พหุวจนะ ๗ ดังนี้ :-

	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปจมา ที่ ๑	สิ	โย
ทุตติยา ที่ ๒	อ	โย
ตติยา ที่ ๓	นา	หิ
จตุตถิ ที่ ๔	ส	นั
ปญจมี ที่ ๕	สฺมา	หิ
ฉฎฐิ ที่ ๖	ส	นั
สप्तตมี ที่ ๗	สฺมี	สุ

ปฐมาวิภัติที่ต้นนั้น แบ่งเป็น ๒ เป็น ลิงค์ตฺโถ หรือ กตฺตา ที่เป็นตัวประธานอย่าง ๑ เป็น อาลปนํ คำสำหรับร้องเรียกอย่าง ๑.

ประธาน มี ๒ คือ ประธานที่มีกิริยาคุมพากย์ และประธานที่ไม่มีกิริยาคุมพากย์

ประธานที่มีกิริยาคุมพากย์ คือ ประธานที่มี กิริยาภิตกั กิริยาอาชยาด และ สกฺกา เป็นต้น มาเป็น กิริยาคุมประโยค สูโท โอนนํ ปจติ เรียกว่า กตฺตา แปลว่า ผู้กระทำ

ประธานที่ไม่มีกิริยาคุมพากย์ คือ ประธานที่ไม่มี กิริยาภิตกั กิริยาอาชยาด และ สกฺกา เป็นต้น มาคุมประโยค คือกล่าวถึงแค่ประธานเท่านั้น ส่วนกิริยาที่เหลือจะเป็นวิเสสนะคือตัวขยายประธาน เรียกว่า ลิงค์ตฺโถ แปลว่า อรรถแห่งลิงค์ คือบอกเพียงว่านามนามนั้น เป็นลิงค์ใด ไม่ได้บอกว่า เป็นประธานของ กิริยาใด เพราะว่าไม่ได้ทำกิริยาอะไร

อายตนิบาต

อายตนิบาต คือ คำเชื่อมหรือคำต่อระหว่างศัพท์ ใช้เป็นคำแปลประจำหมวดวิภัตติทั้ง ๗ นี้

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปจมา ที่ ๑	อ. - (อันว่า)	อ. - ท. (อันว่า-ทั้งหลาย)
ทุตติยา ที่ ๒	ซึ่ง สู่ ย้ง ลี้น ตลอด กะ เฉพาะ	ซึ่ง - ท., สู่ - ท., ย้ง - ท., ลี้น - ท., ตลอด - ท., กะ - ท., เฉพาะ - ท.,
ตติยา ที่ ๓	ด้วย โดย อัน ตาม เพราะ มี ด้วยทั้ง ข้าง ทาง	ด้วย - ท., โดย - ท., อัน - ท., ตาม - ท., เพราะ - ท., มี - ท., ด้วยทั้ง - ท., ข้าง - ท., ทาง - ท.,
จตุตถิ ที่ ๔	แก่ เพื่อ ต่อ.	แก่ - ท., เพื่อ - ท., ต่อ - ท.,
ปญจมี ที่ ๕	แต่ จาก กว่า เหตุ	แต่ - ท., จาก - ท., กว่า - ท., เหตุ - ท.,
ฉกฺขิ ที่ ๖	แห่ง ของ เมื่อ.	แห่ง - ท., ของ - ท., เมื่อ - ท.,
สตุตมิ ที่ ๗	ใน ไกล่ ที่ ครั้นเมื่อ ในเพราะ เหนือ บน ณ	ใน - ท., ไกล่ - ท., ที่ - ท., ครั้นเมื่อ - ท., ในเพราะ - ท., เหนือ - ท., บน - ท., ณ - ท.,
อาลปนะ	แน่ะ ดูก่อน ข้าแต่	แน่ะ - ท., ดูก่อน - ท., ข้าแต่ - ท.,

นามนาม ตอนที่ ๑

สามัญศัพท์

การันต์

สระที่สุดแห่งศัพท์ เรียกว่า การันต์ แบ่งลงในลิงค์ทั้ง ๓ ดังนี้:-

ในปุงลิงค์ มีการันต์ ๕ คือ อ อิ อี อุ อู.

ในอิถิลิงค์ มีการันต์ ๕ คือ อา อิ อี อุ อู.

ในนปุงสกลิงค์ มีการันต์ ๓ คือ อ อิ อุ.

วิธีแจกการ์นต์ทั้ง ๕ ในปุงลิงค์

อ การ์นต์ ในปุงลิงค์แจกอย่าง บุริส [บุรุช] ดังนี้ :-

วิภัตติ	เอกวจนั	พหูวจนั
ป.	บุริโส	บุริสา
ทุ.	บุริสั	บุริเส
ต.	บุริเสน	บุริเสหิ บุริเสภิ
จ.	บุริสสส บุริสสาย บุริสตถั	บุริसानั
ปณ.	บุริสสมา บุริสมหา บุริสา	บุริเสหิ บุริเสภิ
ฉ.	บุริสสส	บุริसानั
ส.	บุริสสมิ บุริสมหิ บุริเส	บุริเสสุ
อา.	บุริส	บุริสา

ศัพท์ที่เป็น อ การ์นต์ เช่นนี้ แจกเหมือน บุริส

อาจารย์	อาจารย์	ชน	ชน
กุมาร	เด็ก	ตุรค	ม้า
ขัตติย	กษัตริย์	เถน	ขโมย
คณ	หมู่	ทูต	ทูต
โจร	โจร	ธช	ธง
ฉณ	มหรสพ	นร	คน
ปาวก	ไฟ	รุกข	ต้นไม้
ผลิก	แก้วผลึก	โลก	โลก
พก	นกยาง	วานร	ลิง
ภว	ภพ	สหาย	เพื่อน
มนุสฺส	มนุษย์	หตถ	มือ
ยกข	ยักษ์		

วิธีเปลี่ยน วิภัติ และ การันต์

- ๑ เอา อ กับ สี่ เป็น โอ, กับ โย ปจมา เป็น อา.
- ๒ เอา อัม เป็น อัม ในที่หึ่งปวง, อ กับ โย หุ. เป็น เอ.
- ๓ เอา อ กับ นา เป็น เอน, หิ และ สุ อยู่หลังเอา อ เป็น เอ. เอา หิ เป็น ภิ ได้ในที่หึ่งปวง.
- ๔ เอา สฺมา เป็น มหา ได้ ใน ปุ. นปุ. กับ อ เป็น อา.
- ๖ เอา สฺมึ เป็น มฺหิ ได้ ใน ปุ. นปุ. กับ อ เป็น เอ.
- ๗ อาลปนนะ เอก. คงเป็น อ, พหุ. เป็น อา.

อิ การันต์ ในปุ่ลิงค์ แจกอย่าง มุณี [ผู้รู้] ดังนี้ :-

วิภัตติ	เอกวจนั	พหูวจนั
ป.	มุณี	มุณโย มุณี
ทุ.	มุณี	มุณโย มุณี
ต.	มุณินา	มุณิหิ มุณิภิ
จ.	มุณิสส มุณิโน	มุณินั
ปณ.	มุณิสมา มุณิมหา	มุณิหิ มุณิภิ
ฉ.	มุณิสส มุณิโน	มุณินั
ส.	มุณิสฺมี มุณิมฺหิ	มุณิสฺ
อา.	มุณี	มุณโย มุณี

ศัพท์ที่เป็น อิ การันต์ เช่นนี้ แจกเหมือน มุณี.

อคฺคิ	ไฟ	ปติ	เจ้า, ผัว
อริ	ข้าศึก	มณิ	แก้วมณี
อหิ	งู	วิธิ	วิธี
ถปติ	ช่างไม้	วิหิ	ข้าวเปลือก
นิริ	ขุมทรัพย์	สมาธิ	สมาธิ

วิธีเปลี่ยน วิภัตติ และ การันต์

๑ สระที่มีไช่ อ อยู่หน้า ลบ สิ เสย, โย อยู่หลัง เอา อิ ปุ่ เป็น อ ก็ได้, ลบ โย เสยแล้ว
ที่ขะ สระ อิ อู ในลิงค์ทั้ง ๓ ก็ได้.

๒ อิ อี อู อู ใน ปุ่. นปุ่. คง นา ไว้, หิ นั สุ อยู่หลัง ที่ขะ อิ อู ในลิงค์ทั้งปวง.

๓ เอา ส เป็น สส ได้ ใน ปุ่. นปุ่. ข้างหน้าเป็นสระที่มีไช่ อ เอา เป็น โน ได้ ใน ๒ ลิงค์นั้น.

๔. อาลปนนะ มีคติแห่ง ปจมา.

อี การันต์ ในปัลลิ่งค์ แจกอย่าง เสฏฐิ [เศรษฐิ] ดังนี้:-

วิภัตติ	เอกวจนั	พหุวจนั
ป.	เสฏฐิ	เสฏฐิโน เสฏฐิ
ทุ.	เสฏฐิ เสฏฐินั	เสฏฐิโน เสฏฐิ
ต.	เสฏฐินา	เสฏฐิหิ เสฏฐิภิ
จ.	เสฏฐิสส เสฏฐิโน	เสฏฐินั
ปณ.	เสฏฐิสมา เสฏฐิมหา	เสฏฐิหิ เสฏฐิภิ
ฉ.	เสฏฐิสส เสฏฐิโน	เสฏฐินั
ส.	เสฏฐิสมี เสฏฐิมหิ	เสฏฐิสุ
อา.	เสฏฐิ	เสฏฐิโน เสฏฐิ

ศัพท์ที่เป็น อี การันต์ เช่นนี้ แจกเหมือน เสฏฐิ.

กริ	ช่าง	ภาณิ	คนช่างพูด
ตปสี	คนมีตบะ	โภคิ	คนมีโภคะ
ทณฐิ	คนมีไม้เท้า	มนตึ	คนมีความคิด
เมธาวี	คนมีปัญญา	สุชึ	คนมีสุข
ลชี	นกยูง	หตถิ	ช่าง

วิธีเปลี่ยน วิภัตติ และ การันต์

๑ เอา อ็ เป็น ึ ได้บ้าง.

๒ อี อุ ุ. อยู่หน้า เอา โย เป็น โน แล้ว รัสสะสระตัวหน้าเสีย หรือลบ โย ก็ได้.

๓ วิภัตติ เอกวจนะ ทั้งปวง ยก ป. เสีย และ โย อยู่หลังต้องรัสสะ อี อุ ใน ุ. อิต.

อุ การันต์ ในปุจฉา แจกอย่าง ครู [ครู] ดังนี้ :-

วิภัติ	เอกวจน	พหูวจน
ป.	ครู	ครโว ครู
ท.	ครุ	ครโว ครู
ต.	ครูนา	ครุหิ ครูมิ
จ.	ครูสส ครูโน	ครุโน
ปญ.	ครูสมา ครูมหา	ครุหิ ครูมิ
ฉ.	ครูสส ครูโน	ครุโน
ส.	ครูสมิ ครูมิ	ครุสุ
อา.	ครู	ครเว ครโว

ศัพท์ที่เป็น อุ การันต์ เช่นนี้ แจกเหมือน ครู

เกตุ	ธง	ภิกขุ	ภิกษุ
ชนตุ	สัตว์เกิด	ริปู	ข้าศึก
ปสุ	สัตว์ของเลี้ยง	สตุ	ศัตรู
พนตุ	พวกพ้อง	เสตุ	สะพาน
พพตุ	เสือปลา, แมว	เหตุ	เหตุ

วิธีเปลี่ยนวิภัติทั้งปวง เหมือน อิ การันต์ แปลกแต่ อุ ปุจฉา อยู่หน้า เอา โย เป็น โว, อาลปะนะ พหุ. เป็น เว แล้ว อุ เป็น อ เท่านั้น.

อุ การันต์ ในปุ่ลิ่งค์ แจกอย่าง วิญญ [ผู้รู้วิเศษ] ดังนี้ :-

วิภัตติ	เอกวจนั	พหูวจนั
ป.	วิญญ	วิญญโน วิญญ
ทุ.	วิญญุ	วิญญโน วิญญ
ต.	วิญญนา	วิญญหิ วิญญภิ
จ.	วิญญสุส วิญญโน	วิญญนั
ปญ.	วิญญสุมา วิญญมหา	วิญญหิ วิญญภิ
ฉ.	วิญญสุส วิญญโน	วิญญนั
ส.	วิญญสุมี วิญญมุหิ	วิญญสุ
อา.	วิญญ	วิญญโน วิญญ

ศัพท์ที่เป็น อุ การันต์ เช่นนี้ แจกเหมือน วิญญ.

อภิฏ	พระผู้เป็นยี่ง	เวทคุ	ผู้ถึงเวท
กตณญ	ผู้รู้อุปการะที่คนอื่นทำแล้ว	สยมภู	พระผู้เป็นเอง
ปารคุ	ผู้ถึงฝั่ง		

วิธีเปลี่ยนวิภัตติทั้งปวง เหมือน อี การันต์ แปลกแต่ อั คงเป็น อั เท่านั้น.

จบการันต์ ๕ ในปุ่ลิ่งค์เท่านี้.

วิธีแจกการันต์ทั้ง ๕ ในอิตถิลิงค์

อา การันต์ ในอิตถิลิงค์ แจกอย่าง กณฺหา [นางสาว น้อย] ดังนี้ :-

วิภัตติ	เอกวจนั	พหูวจนั	
ป.	กณฺหา	กณฺหาโย	กณฺหา
ทุ.	กณฺหิ	กณฺหาโย	กณฺหา
ต.	กณฺหาย	กณฺหาหิ	กณฺหาภิ
จ.	กณฺหาย	กณฺหานั	
ปญ.	กณฺหาย	กณฺหาหิ	กณฺหาภิ
ฉ.	กณฺหาย	กณฺหานั	
ส.	กณฺหาย	กณฺหายั	กณฺหาสุ
อา.	กณฺเหา	กณฺหาโย	กณฺหา

ศัพท์ที่เป็น อา การันต์ เช่นนี้ แจกเหมือน กณฺหา

อจฺฉรา	นางอัปสร	ตารา	ดาว
อาภา	รัศมี	ถวิกา	ถุง
อิกฺขณิกา	หญิงแหม่มด	ทาริกา	เด็กหญิง
อีสา	งอนไถ	โทลา	ชิงช้า
อุกุกา	คบเพลิง	ธารา	ธารน้ำ
อุกา	เถิน	นารา	รัศมี
เอสิกา	เสาระเนียด	ปญฺหา	ปัญญา
โอชา	โอชา	พาหา	แขน
กจฺฉา	รักแร้	ภาสา	ภาษา
คทา	ตะบอง	มาลา	ระเปียบ
ขมฺภิกา	ลิ้ม	ลาชา	ครั้ง
เจตนา	เจตนา	สีลา	ศาลา
จฺริกา	กฤษ	สีลา	ศิลา
ชปา	ชะบา	หนุกา	คาง

วิธีเปลี่ยน วิภัติ และการันต์

๑ เอา อัม เป็นนคหิต แล้ว รัสสะ อา ข้างหน้า.

๒ อา อยู่หน้า เอา วิภัติ เอกวจนะ คือ นา ส समा สมิ กับ อา เป็น आय.

๓ เอา สมิ เป็น ยัม บ้างก็ได้.

๔ อา. เอก. เอา อา เป็น เอ.

อิ การันต์ ในอิตถิลิงค์ แจกอย่าง รตติ [ราตรี] ดังนี้ :-

วิภัตติ	เอกวจนั	พหูวจนั	
ป.	รตติ	รตติโย	รตตี
ทุ.	รตตี	รตติโย	รตตี
ต.	รตติยา	รตตีหิ	รตตีภิ
จ.	รตติยา	รตตีนั	
ปญ.	รตติยา รตยา	รตตีหิ	รตตีภิ
ฉ.	รตติยา	รตตีนั	
ส.	รตติยา รตติยั รตยั	รตตีสุ	
อา.	รตติ	รตติโย	รตตี

ศัพท์ที่เป็น อิ การันต์ เช่นนี้ แจกเหมือน รตติ

อาณิ	ลิม	ภฏิ	สะเอว
อิหิ	ฤทธิ	ขนติ	ความอดทน
อีติ	จัญไร	คณฺหิ	ระฆัง
อุกฺขลิ	หม้อข้าว	ฉวิ	ผิว
อุมิ	คลื่น	ชลฺลิ	สะกัดไม้
ตฺนติ	เส้นด้าย	รติ	ความยินดี
นฺนฺหิ	ความเพลิดเพลิน	ลหฺหิ	ลัทธิ
ปญฺหิ	สั้นเท้า	วติ	รั้ว
มฺติ	ความรู้	สฺตติ	หอก
ยฺภูจิ	ไม้เท้า	สนฺหิ	ความต่อ

วิธีเปลี่ยน วิภัตติ และ การันต์

๑ อิ อี อุ อู อิตฺ. อยู่ข้างหน้า เอา วิภัตติ เอก. คือ นา ส สุมา สฺมี เป็น ยา.

๒ อิ อิตฺ. อยู่ข้างหน้า เอา สุมา เป็น อา เอา สฺมี เป็น อัม แล้ว เอา อิ เป็น ย ได้บ้าง.

อี การ์นต์ ในอิตถีลึงค์ แจกอย่าง นารี [นาง] ดังนี้ :-

วิภัติ	เอกวจน	พหูวจน	
ป.	นารี	นารีโย	นารี
ทุ.	นารี นาริย	นารีโย	นารี
ต.	นาริยา	นารีหิ	นารีภิ
จ.	นาริยา	นาริน	
ปญ.	นาริยา	นารีหิ	นารีภิ
ฉ.	นาริยา	นาริน	
ส.	นาริยา	นาริย	นารีสุ
อา.	นารี	นารีโย	นารี

ศัพท์ที่เป็น อี การ์นต์ เช่นนี้ แจกเหมือน นารี

กุมารี	เด็กหญิง	ปจวี	แผ่นดิน
ขรณี	หญิงแม่เรือน	มาตุลานี	ป่า, น้ำ
ถี	หญิง	วิชนี	พัด
ธานี	เมือง	สิมพลี	ไม้จ้าว

อุ การันต์ ในอิตถิลิงค์ แจกอย่าง รชช [เชือก] ดังนี้ :-

วิภัติ	เอกวจน	พหูวจน	
ป.	รชช	รชชโย	รชช
ท.	รชช	รชชโย	รชช
ต.	รชชยา	รชชหิ	รชชหิ
จ.	รชชยา	รชช	
ปณ.	รชชยา	รชชหิ	รชชหิ
ฉ.	รชชยา	รชช	
ส.	รชชยา	รชชโย	รชชสุ
อา.	รชช	รชชโย	รชช

ศัพท์ที่เป็น อุ การันต์ เช่นนี้ แจกเหมือน รชช

อรุ	ทราย	ยากุ	ข้าวต้ม
กาสุ	หลุม	ลาสุ	น้ำเต้า
ธนู	แม่โคนม	วิชช	สายฟ้า

อุ การันต์ ในอิตถิลิงค์ แจกอย่าง วฐ [หญิงสาว] ดังนี้ :-

วิภัตติ	เอกวจนั	พหุวจนั	
ป.	วฐ	วฐโย	วฐ
ทุ.	วฐุ	วฐโย	วฐ
ต.	วฐยา	วฐหิ	วฐภิ
จ.	วฐยา	วฐนั	
ปณ.	วฐยา	วฐหิ	วฐภิ
ฉ.	วฐยา	วฐนั	
ส.	วฐยา วฐยั	วฐสุ	
อา.	วฐ	วฐโย	วฐ

ศัพท์ที่เป็น อุ การันต์ เช่นนี้ แจกเหมือนวฐ

จมู	เสนา	วีรุ	เถาวัลย์
ชมพู	ไม้หว่า	สรพู	ตุ๊กแก
ภู	แผ่นดิน, คิ้ว	สินธุ	แม่น้ำสินธุ

จบการันต์ ๕ ในอิตถิลิงค์ แต่เท่านี้.

วิธีแจกการันต์ทั้ง ๓ ในนปุงสกลิงค์

อ การันต์ ในนปุงสกลิงค์ แจกอย่าง กุล ตระกูล ดังนี้ :-

วิภัติ	เอกวจนั	พหุวจนั
ป.	กุลั	กุลานิ
ทุ.	กุลั	กุลานิ
ต.	กุลเณ	กุลเอหิ กุเลภิ
จ.	กุลสุส กุลา ย กุลตถั	กุลานั
ปณ.	กุลสุมา กุลมहा กุลา	กุลเอหิ กุเลภิ
ฉ.	กุลสุส	กุลานั
ส.	กุลสมी กุลมहि กุเล	กุลเอสุ
อา.	กุล	กุลานิ

ศัพท์ที่เป็น อ การันต์ เช่นนี้ แจกเหมือน กุล

องค	องค์	ฉตต	ฉัตร, ร่ม
อิณ	หนี	ชล	น้ำ
อุทร	ท้อง	ตล	พื้น
โอฏฐ	ริมฝีปาก	ธน	ทรัพย์
กฏฐ	ไม้	ปณณ	ใบไม้, หนังสือ
กมล	ดอกบัว	ผล	ผลไม้
ฆร	เรื่อน	พล	กำลัง, พล
จกุก	จักร, ล้อ	ภตต	ข้าวสวย
มชช	น้ำเมา	รตน	แก้ว
ยนต	ยนต์	วตถ	ผ้า
รฏฐ	แวนแคว้น	สกฏ	เกวียน

วิธีเปลี่ยน วิภัติ และ การันต์

๑ อ นปุ. อยู่หน้า เอา สี เป็น อ็.

๒ เอา โย เป็น นิ ใน นปุ. ทั้งสิน แล้วที่ฆะสระเบื้องต้น, อาลปนะ ทั้งสองมีคติแห่ง ปจมา เหลื่อนั้นเหมือน อ การันต์ ในปุ. สิ้น.

อิ การันต์ ใน นปฺสกลงค์ แจกอย่าง อกฺขิ [นัยน์ตา]ดังนี้ :-

วิภัตติ	เอกวจนํ	พหูวจนํ	
ป.	อกฺขิ	อกฺขิณิ	อกฺขี
ทฺ.	อกฺขี	อกฺขีณิ	อกฺขี
ต.	อกฺขินา	อกฺขีหิ	อกฺขีภิ
จ.	อกฺขิสฺส	อกฺขิโน	อกฺขินํ
ปณ.	อกฺขิสฺมา อกฺขิมฺหา	อกฺขีหิ	อกฺขีภิ
ฉ.	อกฺขิสฺส	อกฺขิโน	อกฺขินํ
ส.	อกฺขิสฺมี อกฺขิมฺหิ	อกฺขีสฺ	
อา.	อกฺขิ	อกฺขิณิ	อกฺขี

ศัพท์ที่เป็น อิ การันต์ เช่นนี้ แจกเหมือน อกฺขิ

อจฺจิ	เปลวไฟ	ทฺธิ	นมสํ
อฏฺฺจฺจิ	กระดุก	สปฺปิ	เนยใส

อุ การันต์ ในนปฺสกลิงค์ แจกอย่าง วตฺถ [พัสดุ]ดังนี้ :-

วิภัตติ	เอกวจนํ	พหูวจนํ	
ป.	วตฺถ	วตฺถุนิ	วตฺถ
ท.	วตฺถํ	วตฺถุนิ	วตฺถ
ต.	วตฺถุณา	วตฺถุนิ	วตฺถุนิ
จ.	วตฺถุสฺส วตฺถุโน วตฺถุนํ	วตฺถุนํ	
ปญ.	วตฺถุสฺมา วตฺถุมหา	วตฺถุนิ	วตฺถุนิ
ฉ.	วตฺถุสฺส วตฺถุโน	วตฺถุนํ	
ส.	วตฺถุสฺมี วตฺถุมหิ	วตฺถุสฺ	
อา.	วตฺถ	วตฺถุนิ	วตฺถ

ศัพท์ที่เป็น อุ การันต์ เช่นนี้ แจกเหมือน วตฺถ

อมฺพ	น้ำ	ชตฺ	ยาง
อสฺสุ	น้ำตา	ธนฺ	ธนฺ
อายุ	อายุ	มจฺ	น้ำผึ้ง
จกฺข	นัยน์ตา	มสฺสุ	หนวด
วปฺ	กาย	สชฺฉ	เงิน

จบการันต์ ๓ ใน นปฺสกลิงค์ แต่เท่านี้.